

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЕТИКА СОЦІАЛЬНОЇ ТА МОЛОДІЖНОЇ РОБОТИ»

Ступінь освіти	Перший (бакалаврський)
Спеціальність	231 Соціальна робота
Освітня програма	Соціальна та молодіжна робота
Тривалість викладання	3-й семестр, 6 чверть
Кількість кредитів	4 кредити ЄКТС (120 годин)
Заняття:	
лекції:	3 години на тиждень
практичні:	3 години на тиждень
Мова викладання	українська

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП» <https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=6404>

Кафедра, що викладає Державне управління і місцеве самоврядування

Консультації: за окремим розкладом, погодженим зі здобувачами вищої освіти

Онлайн-консультації: Sorokina.N@nmu.one

Викладач:

Сорокіна Наталія Григорівна

д.держ.упр, професор, професор кафедри

Персональна сторінка

<https://palsg.nmu.org.ua/ua/kafedra/teachers/Sorokina/Sorokina.php>

E-mail:

Sorokina.N@nmu.one

1. Анотація до курсу

Соціальна та молодіжна робота як види діяльності виступають інструментом державної політики щодо захисту, надання допомоги, сприяння у розвитку і соціалізації усіх громадян. Морально-етичні норми соціальної та молодіжної роботи є складовими професійної діяльності. Тому важливим етапом професійної підготовки майбутніх соціальних та молодіжних працівників є удосконалення їх професійно-етичних компетентностей.

Під час вивчення дисципліни Ви ознайомитеся з базовими категоріями етики, етикету, етичними принципами і стандартами діяльності соціального та молодіжного працівника; дізнаєтеся про етичні проблеми, що можуть виникнути під час виконання професійних обов'язків; поглибите теоретичні знання з питань стандартів поведінки у взаємодії з різними категоріями клієнтів та оволодієте системою спеціальних морально-етичних знань, умінь і навичок. Наші здобувачі вищої освіти працюватимуть в командах над виконанням практичних завдань, ділових ігор, братимуть участь у презентаціях, дискусіях і обговореннях.

2. Мета та завдання курсу

Метою дисципліни «Етика соціальної та молодіжної роботи» є ознайомлення здобувачів вищої освіти з базовими категоріями етики, етичними принципами і стандартами діяльності соціального та молодіжного працівника та формування у здобувачів вищої освіти загальних й професійних компетентностей спрямованих на підвищення спроможності до розв'язання морально-етичних дилем у процесі професійної діяльності.

Завдання курсу:

- ознайомити здобувачів вищої освіти з етикою як наукою, її базовими категоріями, принципами та концепціями;
- розкрити етичні принципи і стандарти діяльності соціального та молодіжного працівника;
- визначити складові компоненти Етичного кодексу як підґрунтя поведінки соціального та молодіжного працівника;
- розширити та систематизувати уявлення про етичні проблеми, що можуть виникнути під час виконання соціальним чи молодіжним працівником професійних обов'язків;
- сформувати потребу застосовувати етичні знання на практиці;
- ознайомити з правилами службового етикету в процесі ділового спілкування та комунікації;
- розвивати моральні, професійно важливі якості, необхідні для майбутньої фахової діяльності;
- сформувати вміння застосовувати концептуальний апарат наукової етики до аналізу морально-етичних дилем у практиці соціальної та молодіжної роботи.

3. Результати навчання

Дисциплінарні результати навчання:

- продемонструвати *знання* базових понять та категорій етики, основних історичних етапів розвитку етичних традицій, сутності етичних кодексів, цінностей та норм поведінки фахівців соціальної та молодіжної роботи, основних вимог до їх особистісних і професійних якостей тощо;
- демонструвати *вміння* аналізувати етичні проблеми, що можуть виникнути під час виконання соціальним чи молодіжним працівником професійних обов'язків;
- розширити *розуміння* основних етичних принципів і стандартів професійної діяльності соціального та молодіжного працівника;
- демонструвати *вміння* здійснювати ефективні комунікаційні зв'язки в процесі формування корпоративної культури на засадах соціальної відповідальності, правових та морально-етичних норм;
- продемонструвати *знання* стандартів поведінки у взаємодії з клієнтами, представниками різних професійних груп, у ставленні до професійних обов'язків, внутрішньо-службової поведінки;
- розширити *розуміння* етичних особливостей роботи з різними категоріями клієнтів на підґрунті взаємної довіри та поваги;
- *набути здатність* виявляти етичні дилеми та конфліктні ситуації та вміння запроваджувати ефективні методи запобігання та врегулювання етичних конфліктів у практиці соціальної та молодіжної роботи;
- демонструвати *вміння* використовувати правила службового етикету в процесі ділового спілкування та комунікації;
- *набути здатність* розвивати в собі професійні якості та риси, необхідні для ефективної професійної діяльності.

1. Структура курсу

ЛЕКЦІЇ

Тема 1. Базові поняття та категорії етики

- 1.1. Етика як наука про мораль
- 1.2. Професійна етика та її роль у соціальній сфері.
- 1.3. Основні категорії етики соціальної роботи
- 1.4. Функції етики соціальної роботи

Тема 2. Етичний кодекс у соціальній та молодіжній роботі

- 2.1. Основне призначення та цілі етичних кодексів.
- 2.2. Етичні кодекси соціального та молодіжного працівника: мета, завдання, функції
- 2.3. Професійно-етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи України.
- 2.4. Етичні принципи та норми поведінки спеціалістів із соціальної та молодіжної роботи

Тема 3. Особистість соціального та молодіжного працівника: професійно-етичні аспекти

- 3.1. Соціальний та молодіжний працівник як особистість і професіонал
- 3.2. Професійно-особисті якості фахівця з соціальної та молодіжної роботи.
- 3.3. Базові етичні вимоги до соціального та молодіжного працівника.
- 3.4. Головні функції соціального працівника.

Тема 4. Етичні аспекти службових взаємовідносин

- 4.1. Особливості та характерні риси організаційної культури
- 4.2. Морально-психологічний клімат в колективі
- 4.3. Взаємовідносини між керівником і підлеглими: етичний аспект
- 4.4. Особливості комунікативних процесів

Тема 5. Етикет як складова позитивного образу соціального та молодіжного працівника

- 5.1. Поняття «етикету» і його зміст
- 5.2. Принципи та правила службового етикету
- 5.3. Мовленнєвий етикет ділового спілкування
- 5.4. Етикет зовнішнього вигляду

Тема 6. Морально-етичні проблеми у соціальній та молодіжній роботі

- 6.1. Загальна характеристика конфліктів у роботі соціального та молодіжного працівника.
- 6.2. Етика запобігання та вирішення конфліктів.
- 6.3. Етичні дилеми і ціннісні протиріччя у соціальній та молодіжній роботі.
- 6.4. Синдром «вигорання» та засоби його попередження.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

1. Базові поняття та категорії етики
2. Етичний кодекс у соціальній та молодіжній роботі
3. Особистість соціального та молодіжного працівника: професійно-етичні аспекти
4. Етичні аспекти службових взаємовідносин
5. Етикет як складова позитивного образу соціального та молодіжного працівника
6. Морально-етичні проблеми у соціальній та молодіжній роботі

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Протягом семестру кожен здобувач вищої освіти має підготувати як мінімум один реферат на запропоновану тему. Здобувачі захищають реферати під час практичних занять, коли тема обраного реферату відповідає темі практичного заняття. Для отримання найвищого балу необхідно підготувати презентацію, яку продемонструвати під час захисту реферату. Презентацію необхідно підготувати із застосуванням програми PowerPoint (7-10 слайдів).

Теми рефератів:

1. Добро і зло як основні категорії етики.
2. Доброта як риса моральної поведінки соціального/молодіжного фахівця.
3. Совість у роботі соціального/ молодіжного працівника.
4. Професійна етика, її зміст та значення в соціальній/молодіжній роботі
5. Історія становлення та розвитку етичних традицій соціальної/молодіжної роботи
6. Зміст морального вибору в соціальній/молодіжній роботі.
7. Вимоги до особистісно-моральних якостей соціального/молодіжного працівника і його ціннісних орієнтацій.
8. Деонтологія соціальної роботи.
9. Значення деонтології у підвищенні ефективності і якості діяльності соціальних/молодіжних працівників.
10. Професійний обов'язок соціального/молодіжного працівника перед колегами і колективом.
11. Відповідальність та професійний обов'язок соціального працівника перед клієнтами і їх близькими.
12. Культура поведінки соціального/молодіжного працівника з клієнтом: знайомство, вітання, представлення, звертання, спілкування.
13. Зовнішній вигляд соціального/молодіжного працівника та облаштування його місця праці; вимоги до приміщення
14. Мистецтво проведення бесід, телефонних розмов, переговорів.
15. Етикет ділового листування.
16. Особливості етичного спілкування з клієнтами різної статі, національності, віку тощо.
17. Шляхи і засоби формування морально-етичної культури соціальних/молодіжних працівників
18. Характер морально-етичних проблем у соціальній/ молодіжній роботі.
19. Проблемні ситуації та зони можливих конфліктів у практичній діяльності соціального працівника.
20. Загальні підходи до прийняття етичних рішень та методи розв'язання етичних проблем.
21. «Професійні межі» у соціальній роботі: важливість існування та їх дотримання

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

Комп'ютерне та мультимедійне обладнання.

Активованій корпоративний акаунт НТУ «ДП» (student.i.p@nmu.one).

Microsoft Office 365. Застосунки Microsoft Office: Teams, Forms, Whiteboard, OneNote.

Платформа дистанційного навчання НТУ «ДП» Moodle.

Підключення до Internet.

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

Загальні критерії досягнення результатів навчання відповідають описам 6-го кваліфікаційного рівня НРК.

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати **підсумкову оцінку** з навчальної дисципліни **на підставі поточного оцінювання знань** за умови, якщо набрана кількість балів складатиме не менше 60 балів. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Теоретична частина оцінюється за результатами поточного тестування під час лекції на останньому тижні навчання. Поточний тест складається з 20 закритих тестових запитань, кожне з яких має одну правильну відповідь. За кожну правильну відповідь нараховується 2 бали. Загалом за поточне тестування отримується максимум **40 балів**.

Здобувачі вищої освіти мають право на визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти. У разі успішного проходження онлайн-курсів за тематикою дисципліни та надання відповідних сертифікатів, результати навчання можуть бути зараховані як опанування теоретичної частини курсу.

Практична частина оцінюється за результатами:

- участі у практичних заняттях (відповіді на запитання, участь у дискусіях, командна робота, рольові ігри, презентація окремих питань тощо). За несвоєчасне виконання практичних завдань оцінка знижується на 50%. Сумарна максимальна кількість балів за роботу на практичних заняттях протягом семестру становить 40 балів;

- виконання та захисту індивідуального завдання (публічна презентація, відповіді на запитання, участь у фаховій дискусії). Максимальна оцінка за цей вид роботи становить 20 балів.

Загалом за практичну частину під час поточного оцінювання здобувач може отримати максимум **60 балів**.

Отримані бали за теоретичну та практичну частини додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати **100 балів**.

Розподіл максимальної кількості балів за складовими поточного контролю:

Теоретична частина	Практична частина	Разом
40	60	100

6.3. Критерії підсумкового оцінювання: у випадку якщо здобувач вищої освіти за поточною успішністю отримав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку проводиться підсумкове оцінювання (**іспит**) під час сесії. Якщо здобувач не здав у письмовій формі виконане індивідуальне завдання, він отримує незадовільну підсумкову оцінку з дисципліни.

Іспит проводиться у вигляді комплексної контрольної роботи, яка включає запитання з теоретичної та практичної частини курсу. Білет складається з **20 тестових завдань з теоретичної частини** із чотирма варіантами відповідей, одна правильна відповідь оцінюється в 2 бали (разом 40 балів) та 12 тестових завдань з практичної частини, кожне з завдань оцінюється максимум у 5 балів (разом 60 балів), причому:

- 5 балів – відповідність еталону;

- 4 бали – відповідність еталону з незначними помилками;
- 3 бали – часткова відповідність еталону, питання розкрито не повною мірою;
- 2 бали – наведено лише загальне розуміння питання, відповідь неповна та містить значні помилки;
- 1 бал – невідповідність еталону, але відповідність темі запитання;
- 0 балів – відповідь не наведена або не відноситься до теми запитання.

Отримані бали за відкриті та закриті тести додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за підсумковою роботою здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності. Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів) що можуть використовуватися в освітньому процесі. Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням «Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка»: https://old.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/Положення_запобіг_виявл_плагіат-2025.pdf.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

Політика щодо використання штучного інтелекту під час опанування курсу регламентується відповідними нормами «Політики щодо використання штучного інтелекту в діяльності Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»: https://old.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/Політика_III_2025.pdf.

7.2. Комунікаційна політика.

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки на Office365 та відвідування групи дисципліни у Microsoft Teams.

Рекомендуємо створити профілі та підписатися на сторінку кафедри державного управління і місцевого самоврядування у Facebook: <https://www.facebook.com/kafedra.publicmanagement/>.

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота у рамках дисципліни дистанційно у застосунку Microsoft Teams та на корпоративній платформі Moodle (www.do.nmu.org.ua).

Усі письмові запитання до викладача стосовно дисципліни мають надсилатися на університетську електронну пошту або до групи у Microsoft Teams.

7.3. Політика щодо перескладання.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Відвідування занять.

З 24.02.2022 реалізація освітньої діяльності відбувається в умовах правового режиму воєнного стану. Наявна низка небезпек: повітряні тривоги, ризики припинення енергозабезпечення, мобільного та Інтернет-зв'язку. Згідно з наказами по університету у 2024-2025 навчальному році освітня діяльність здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти всіх

форм навчання здійснюється з використанням дистанційних технологій через синхронні та асинхронні комунікації.

Відвідування онлайн лекцій та практичних занять реалізується через приєднання до «наради» в «команді» Microsoft Teams. Під час повітряної тривоги заняття перериваються і продовжуються лише за умов перебування учасників освітнього процесу у захищених приміщеннях. Викладачем (за технічної та безпекової можливості) здійснюється запис заняття для підтримки асинхронного формату навчання.

У випадках відсутності енергозабезпечення, мобільного та Інтернет-зв'язку викладачем забезпечується асинхронний формат навчання та комунікація зі здобувачами за допомогою каналів зв'язку, що функціонують.

Про причини неможливості взяти участь в онлайн заняттях, ускладненні доступу до матеріалів на дистанційних платформах НТУ «ДП» тощо здобувач вищої освіти має повідомити викладача в особистих повідомленнях чатів Microsoft Teams, або листом на корпоративну е-пошту НТУ «ДП», або через старосту чи представника адміністрації інституту.

7.5. Політика щодо оскарження оцінювання. Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.6. Зарахування результатів навчання, які отримані у неформальній освіті. Здійснюється відповідно до «Положення про визнання в Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка» результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті» <https://surl.li/keqnoq>

7.7. Участь в анкетуванні.

Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувачам вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети (MS Forms). Посилання на форму буде розміщено у Teams курсу. Заповнення анкет є важливою складовою вашої навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати ваші пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни

8 РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Етика соціальної роботи : навч. посібник / МОН України, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини; уклад. С. О. Роєнко. - 2-е вид., переробл. та доповн. – Умань : ВПЦ «Візаві», 2018. 202 с.
2. Етика соціальної роботи: метод. рек. щодо забезпечення самос.роб. студ. з дисципліни «Етика соціальної роботи» (для бакалаврів) / Н. В. Грабовенко : за заг. ред. Н. В. Грабовенко. Київ, 2018. 22 с.
3. Зозуляк-Случик Р. В. Формування професійної етики майбутніх соціальних працівників в університетах : монографія. Івано-Франківськ : НАІР, 2019. 460 с.
4. Зозуляк-Случик Р. В. Етика соціальної роботи: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Івано-Франківськ: НАІР, 2019. 190 с.
5. Про затвердження Етичного кодексу спеціалістів із соціальної роботи України: Наказ Міністерства у справах сім'ї, молоді та спорту від 09.09.2005 р. № 1965. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1965643-05>
6. Соціальне забезпечення в Україні : навч. посібник / кол. авторів ; за ред. А. Я. Кузнєцової, З. Е. Скринник, Л. К. Семів. Львів: Університет банківської справи, 2021. 547 с. Розділ 14. Морально-етичні та психологічні особливості роботи в системі соціального забезпечення. С. 223.
7. Сушик І.В. Етика та деонтологія соціального працівника: навч.посіб./ Луцьк: ІВВ Луцький НТУ, 2020. 188 с.

8. Сорокіна Н.Г. Дистанційний курс з дисципліни «Етика соціальної та молодіжної роботи» на платформі Moodle для бакалаврів 231 Соціальна робота, 2024 рік. URL: <https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=6404>

9. Сорокіна Н. Г. Морально-етичні основи публічної служби в умовах трансформації влади в Україні : монографія. Дніпро : Грані, 2020. 224 с.

Допоміжна література:

1. Демчишина С. М., Бойчук В. М. Професійні та особистісні характеристики соціального працівника. Збірник наукових праць: Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень. 2019. № 11. С. 105 – 106.

2. Зозуляк-Случик Р. В. Аксиологічний підхід формування професійної етики майбутніх соціальних працівників. Розвиток професійної майстерності педагога : зб. матеріалів Міжнародної наук.-практ. конф., 26–27 квіт. 2018 р. Тернопіль : СПМ «Тайп», 2018. С. 122–124.

3. Комаринська З. М. Роль саморозвитку особистості у процесі підготовки фахівців соціального забезпечення Проблеми саморозвитку особистості в сучасному суспільстві: Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, 26–27 березня 2021 р. / НЮУ ім. Ярослава Мудрого. – Х.: Друкарня Мадрид, 2021. – 364 с. - С. 313-314.

4. Лаврецький Р.В., Лоза А.С. Етичні дилеми в соціальній роботі. Young Scientist. 2017. № 12 (52). С.81-86.

5. Семигіна Т. В. Нові глобальні етичні принципи соціальної роботи. Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму. 2019. №1. С.70-85.

6. Фуштей О. В. Особливості формування професійно-ціннісних орієнтацій майбутнього соціального працівника. Наукові записки ВДПУ імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія. 2021. № 66. С. 89 – 93.

7. Шумик А.М., Тополь О.В. Етика професійного спілкування фахівця із соціальної допомоги. Суспільство і особистість у сучасному комунікаційному дискурсі : матеріали Всеукр. наук.- практ. конф., 9–10 квітня 2018 р. / редкол. : В. Л. Погребна, Н. В. Островська, І. Ю. Тонкіх та ін. Дніпро: ЛІРА, 2018. С. 553-557.

Інформаційні ресурси:

1. Міністерство молоді та спорту України URL: <https://mms.gov.ua/>
2. Міністерство соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/>
3. Міністерство у справах ветеранів, тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України. URL: <https://mva.gov.ua/ua>
4. Національна служба здоров'я України. URL: <https://nszu.gov.ua/>
5. Державна служба України з питань праці. URL: <http://dsp.gov.ua/>
6. Пенсійний фонд України. URL: <https://www.pfu.gov.ua/>
7. Transparency International. URL: www.transparency.de.